

ЗАТВЕРДЖЕНО
Розпорядження голови
облдержадміністрації,
керівника обласної військово-
цивільної адміністрації
від _____ № _____

ПРОГРАМА
РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ДОНЕЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ НА 2020-2024 РОКИ

м. Краматорськ

2020 рік

ПАСПОРТ

ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2020-2024 РОКИ

1.	Ініціатор розроблення Програми	Управління культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації					
2.	Дата, номер документа про затвердження Програми						
3.	Розробник Програми	Управління культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації					
4.	Відповідальний виконавець Програми	Управління культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації					
5.	Учасники Програми	Управління культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації, Комунальна установа культури "Донецький обласний навчально-методичний центр культури", ВНЗ КФВ "Бахмутський коледж мистецтв імені Івана Карабиця", ВНЗ КФВ "Маріупольський коледж мистецтв", КЗ "Донецький академічний обласний драматичний театр (м. Маріуполь)", КЗК "Донецький обласний художній музей", "Донецький обласний краєзнавчий музей", КЗ "Адміністрація Державного історико-архітектурного заповідника у м.Святогірську", ОКП "Центр кіномистецтва та культури", КЗК "Донецька обласна бібліотека для дітей", виконкоми міських рад, ОТГ, РДА, ВЦА					
6.	Термін реалізації Програми	Початок –2020 рік Завершення –2024 рік					
7.	Загальний обсяг фінансових ресурсів тис.грн, всього, у тому числі за рахунок:	Всього	2020	2021	2022	2023	2024
695691,1		166473,0	151510,6	139646,8	124248,7	113 812,0	
7.1.	Державного бюджету	1967,0	1967,0				
7.2.	Обласного бюджету	309603,6	61866,4	91537,7	66505,9	51270,2	38 423,4
7.3.	Місцевих бюджетів	360160,9	84817,9	58183,9	71713,6	71554,9	73 890,6
7.4.	Коштів підприємств	419,0	76,0	81,0	87,0	92,0	83,0
7.5.	Коштів інших джерел	23540,6	1745,7	1708,0	1340,3	1331,6	1 415,0

СТРУКТУРА
ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ДОНЕЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ НА 2020-2024 РОКИ

	ВСТУП
1.	АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ЗА ПОПЕРЕДНІЙ ПЕРІОД
1.1.	Тенденції розвитку галузі культури і туризму області
1.2.	Актуальні проблеми розвитку галузі культури і туризму в регіоні
2.	МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ НА ПЕРІОД ДО 2024 РОКУ
2.1.	Розвиток творчого потенціалу та культурного простору області. Забезпечення населення області культурно-мистецькими послугами
2.2.	Популяризація та доступність театральної діяльності
2.3.	Розвиток кіномистецтва
2.4.	Підтримка діяльності бібліотек, забезпечення прав громадян на бібліотечне обслуговування, загальну доступність до інформації та культурних цінностей
2.5.	Підтримка та розвиток мистецької освіти
2.6.	Збереження та популяризація історико-культурної спадщини. Охорона та збереження нематеріальної культурної спадщини
2.7.	Модернізація мережі культури. Створення поліфункціональних культурних центрів на базі закладів культури клубного типу
2.8.	Створення сучасного відкритого універсального комунікативного простору в музеях області
2.9.	Розвиток туризму
2.10.	Підтримка та розвиток міжнаціональних відносин і релігій
3.	МЕХАНІЗМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ
4.	ЗАХОДИ З ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2020-2024 РОКИ

ВСТУП

При розробці Програми розвитку культури і туризму Донецької області на 2020 – 2024 роки (далі – Програма) враховувалося значне місце культури в суспільному житті та пріоритетність розвитку туризму як одного з основних чинників економічного зростання області.

У Програмі визначено основні заходи щодо розвитку напрямів галузі культури і туризму у 2020 – 2024 роках відповідно до завдань, зазначених в Указах Президента України, Постановах Верховної Ради України, нормативних актах Кабінету Міністрів України, у тому числі в розпорядженні Кабінету Міністрів України від 01.02.2016 № 119-р «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ», Міністерства культури України, розпорядженнях та дорученнях голови Донецької обласної державної адміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації.

Програма є практичним інструментом реалізації державної етнонаціональної політики в регіоні, спрямованої на забезпечення консолідації багатонаціональної громади регіону, утвердження принципів толерантності і міжнаціональної злагоди, створення сприятливих умов для сталого збалансованого розвитку національних меншин в області, реалізації їх внутрішнього потенціалу та стимулювання громадської активності.

Виконання Програми забезпечить збереження збалансованої цілісної мережі закладів, культурних і творчих ресурсів, розвиток самобутньої народної культури, звичаїв, обрядів різних народів, популяризацію народного мистецтва, відродження пісенно-обрядових традицій Донеччини та інших країн світу, виховання любові й поваги до української мови, забезпечення національно-патріотичного виховання дітей та молоді, збереження нерухомої культурної спадщини, створення необхідних умов для ефективного реалізації туристичного потенціалу області, впровадження на його базі якісних конкурентоспроможних туристичних продуктів та пропозицій, які сприятимуть формуванню позитивного туристичного іміджу області, а відтак і активізації туристичних потоків її територією.

1. АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ЗА ПОПЕРЕДНІЙ ПЕРІОД

1.1. Тенденції розвитку галузі культури і туризму області

Проведення реформи децентралізації влади в Україні та створення об'єднаних територіальних громад ставить перед закладами культури завдання для пошуку нових підходів до менеджменту, вироблення нових механізмів реалізації культурної політики, зміни наповненості та оновлення змісту роботи закладів культури на місцях, залучення до роботи активної громадськості.

У 2019 році на території Донеччини в рамках децентралізації створено 10 об'єднаних територіальних громад, які самостійно долучилися до формування культурної політики територіальних громад області.

Аналіз соціально-культурної ситуації в області свідчить про необхідність модернізації мережі установ культури і мистецтва, мистецьких навчальних закладів, забезпечення підтримки діяльності професійних та аматорських колективів області в існуючих економічних умовах.

На виконання Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 року № 355, на основі стандарту доступності закладів культури, підготовленого Міністерством розвитку громад та територій України, управлінням культури і туризму облдержадміністрації було здійснено моніторинг існуючої та проведено моделювання перспективної оптимальної базової мережі закладів культури області.

1.2. Актуальні проблеми розвитку галузі культури і туризму в регіоні

Основними проблемами Донецької області у сфері культури є:

відсутність кваліфікованих кадрів – високопрофесійних управлінців, менеджерів у сфері культури та галузі туризму і рекреації;

застарілі будівлі і приміщення закладів культури, які потребують капітального ремонту, зокрема занедбаний стан сільських клубних закладів;

непридатна для подальшого використання матеріально-технічна база закладів культури і мистецтва;

недостатність коштів на передплату періодичних видань та оновлення читацьких комп'ютерних місць бібліотек області;

незначна підтримка інновацій, нових знань, креативних індустрій, що відповідають викликам XXI століття;

необхідність в удосконаленні, актуалізації музейних програм та проєктів;

постійна потреба в паспортизації об'єктів культурної спадщини, для якої недостатньо коштів;

руйнація об'єктів історико-культурної спадщини на території області внаслідок незаконної підприємницької діяльності;

низький рівень розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ НА ПЕРІОД ДО 2024 РОКУ

Основною метою Програми є реалізація державної політики у сфері культури і туризму на регіональному рівні, формування у населення області духовних та моральних цінностей, патріотизму, виховання естетичної культури особистості, покращення якості надання послуг для мешканців та гостей області, створення умов для розвитку сфери охорони культурної спадщини, забезпечення належного рівня збереження та використання об'єктів культурної спадщини, розвитку внутрішнього та в'їзного туризму, задоволення культурних і духовних потреб людини.

Головними завданнями Програми є :

формування національної культурної ідентичності Донеччини через переосмислення значення і ролі культурної спадщини, розвиток музейної справи;

забезпечення широкого доступу до культурних надбань – через збереження і розвиток існуючої мережі культурно-мистецьких закладів, зміцнення їх матеріально-технічної бази, широке застосування новітніх інформаційних технологій у сфері культури;

популяризація і поширення якісного і різноманітного вітчизняного культурно-мистецького продукту;

збереження і відтворення культурної спадщини (матеріальної та нематеріальної);

посилення та урізноманітнення підтримки сучасної мистецької творчості;

забезпечення поповнення бібліотечних фондів художніми, науково-популярними мистецькими виданнями, розширення застосування новітніх інформаційних технологій у бібліотечній та музейній справі;

збереження народних традицій і фольклору, розвиток народної творчості, відродження художніх промислів;

популяризація вітчизняного кіномистецтва;

створення конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення області та країни;

розвиток міжрегіональних та міжнародних культурних зв'язків.

2.1. Розвиток творчого потенціалу та культурного простору області.

Забезпечення населення області культурно-мистецькими послугами

Відповідно до затверджених стратегічних цілей розвитку області на період до 2027 року головним пріоритетом розвитку культури є створення умов для реалізації рівних прав громадян на забезпечення задоволення творчих потреб, інтересів, їх естетичне виховання, розвиток та збагачення духовного потенціалу.

Спільна діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування має бути спрямована на збереження цілісності української культури в Донецькій області, забезпечення виконання вимог законодавства України у галузі культури і туризму, забезпечення реалізації прав громадян на доступ до культурних цінностей та культурних благ.

Основні завдання:

задоволення творчих потреб громадян, їх естетичне виховання, розвиток збагачення духовного потенціалу через проведення культурно- масових заходів в області;

стимулювання діяльності та визнання суспільством молодих талановитих митців Донецької області;

фінансова підтримка проєктів громадських організацій щодо створення сучасних творчих продуктів, нових мистецьких проєктів та їх реалізації;

участь творчих колективів області у міжнародних, всеукраїнських та регіональних культурно-мистецьких заходах.

Очікувані результати:

підтримка розвитку культури, стимулювання та визнання суспільством молодих талановитих митців;

отримання нових мистецьких проєктів та їх реалізація в області;

покращення культурного іміджу Донеччини на міжнародному та всеукраїнському рівнях.

2.2. Популяризація та доступність театральної діяльності

Театральну діяльність в області забезпечує «Донецький академічний обласний драматичний театр (м. Маріуполь)», єдиний з п'яти театрів, які функціонували на Донеччині до початку бойових дій. Розвиток театального мистецтва є важливим інструментом впливу на психоемоційну сферу людини, виховання естетичного смаку глядачів, формування гармонійно розвиненої особистості з твердою моральною позицією, гуманістичними моральними принципами, патріота своєї країни.

Штат театру складає 208 працівників. Актори КЗ «Донецький академічний обласний драматичний театр (м. Маріуполь)» отримали диплом переможця в номінації «За пропаганду української літератури» у XI Міжнародному театральному фестивалі «Класика сьогодні», який проходив з 21 по 25 травня 2019 року в місті Кам'янському Дніпропетровської області, та диплом переможця в номінації «Кращий акторський ансамбль» у XIV Регіональному фестивалі комедії «ЗОЛОТІ ОПЛЕСКИ БУКОВИНИ», що відбувався з 19 по 27 жовтня 2019 року в місті Чернівці. Актори театру отримали відзнаку «За сценічне втілення української поезії» 11 лютого 2019 року в м. Києві на Міжнародному театральному фестивалі камерних вистав «Андріївський FEST».

Театром проведено 304 вистави, з них: виїзних - 47, дитячих - 63, які відвідали 67996 глядачів. Поставлено у 2019 році 10 прем'єрних постанов.

Було започатковано щорічний відкритий обласний фестиваль театального мистецтва на Донеччині «Театральна брама».

Постійно проводяться благодійні вистави для глядачів пільгових категорій (ВПО, військові, ветерани, інваліди та інші).

З метою популяризації українського театрального мистецтва Театр постійно здійснює виїзди до населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, з виставами для військових та мешканців міст та сіл.

Слід зазначити, що вистави з великою кількістю вокальних, танцювальних, музичних номерів користуються великим попитом серед глядачів. Саме музично-драматичні театри мають величезний репертуар та визнання. Тому, керівництвом закладу розпочато роботу щодо перетворення драматичного театру в український музично-драматичний театр. Для даної реформи необхідно понад двох років підготовчого періоду: від оснащення матеріально-технічної бази (ремонтно-реставраційні роботи приміщення) до підбору фахівцями кадрового складу (введення додаткових штатних одиниць – 52 одиниці) та поступової зміни репертуарної політики.

Існуюча на сьогодні матеріально-технічна база освітлювального, звукооператорського і монтувального цехів не відповідає сучасному рівню. Невідповідність матеріально-технічного забезпечення театральних вистав сучасному рівню впливає на відвідування театрального закладу, а відповідно і на фінансові надходження.

Основні завдання:

проведення інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання шляхом залучення широких верств населення до відвідування театральних україномовних вистав, показу власних театральних програм, спектаклів різних жанрів та вистав тематичного напрямлення;

здійснення заходів, спрямованих на популяризацію театрального мистецтва, підвищення його ролі у житті мешканців області;

реорганізація драматичного театру в український музично-драматичний театр.

Очікувані результати:

підвищення ролі театрального мистецтва як національної цінності;
якісне поліпшення надання населенню театральних послуг на основній сцені і гастролях;

ефективне використання творчого потенціалу театру;

створення комфортних, безпечних умов перебування глядачів;

збільшення кількості відвідувачів театру на 20,0%.

2.3. Розвиток кіномистецтва

Реалізацію державної політики в галузі кінематографії здійснює обласне комунальне підприємство «Центр кіномистецтва та культури». Його діяльність спрямована на створення в області належних умов для розвитку національної кінематографії та кіномистецтва, відновлення їх ролі і впливу в соціальній та духовній сферах, формування естетичних цінностей громадян.

З метою підвищення технічного рівня надання культурних послуг населенню у 2019 році було придбано за рахунок обласного бюджету сценічне, звуко-технічне, світлове, світлодіодне та допоміжне обладнання на суму понад 14,0 млн.грн.

У 2019 році підприємством проведено 176 благодійних кіносеансів, які відвідали 21,5 тис. глядачів, із них - 20,9 тис. дітей.

Основні завдання:

просування, популяризація вітчизняного кіно в межах області та забезпечення глядачів якісним кінопоказом фільмів українського виробництва та кращих зразків зарубіжного кіномистецтва;

здійснення технічного забезпечення фестивалів та культурно-мистецьких акцій обласного рівня;

впровадження проєкту "Створення кінокультурного центру на базі літнього кінотеатру в парку культури та відпочинку ім. Пушкіна (м. Краматорськ) ";

створення Центру вітчизняного кіномистецтва - базового кінотеатру нових форм кінопоказів за передовими технологіями з використанням сучасного обладнання та забезпеченням комфортних умов для перегляду фільмів.

Очікувані результати:

забезпечення доступності кращих зразків кіномистецтва населенню шляхом проведення кіно-відеопоказів та інших культурно-просвітницьких заходів на базі закладів культури області;

проведення культурно-масових заходів на високому технічному рівні;

розвиток сучасних креативних напрямків діяльності.

2.4. Підтримка діяльності бібліотек, забезпечення прав громадян на бібліотечне обслуговування, загальну доступність до інформації та культурних цінностей

Публічні бібліотеки Донеччини надають широкій громадськості соціокультурні послуги, ведуть пошук нових форм і методів роботи з користувачами щодо підвищення професійної майстерності бібліотечних працівників, формування позитивного іміджу бібліотек у суспільстві.

Бібліотечно-інформаційне обслуговування населення Донецької області на території, підконтрольній українській владі, здійснюють 425 публічних бібліотек, 51 із них - для дітей, 1 – для юнацтва, 258 – знаходиться у сільській місцевості. У 10 об'єднаних територіальних громадах населення обслуговує 91 бібліотека (24 – міські, 67 – сільські). Крім стаціонарних бібліотек, активно працюють 288 пунктів бібліотечного обслуговування.

Проблемним питанням функціонування бібліотек Донеччини залишається слабка матеріально-технічна база, а саме: Донецька обласна бібліотека для дітей потребує поточного ремонту та додаткового приміщення для покращення обслуговування користувачів, а взагалі 25,5% будівель бібліотек регіону потребують ремонту, всього 55,3% бібліотек мають комп'ютери, 49,6% - копіювально-розмножувальну техніку, доступ до Інтернету мають 57,4% бібліотек, електронну пошту – 48,5%. Транспортних засобів немає в жодній бібліотеці регіону.

У фондах публічних бібліотек області зосереджено більше ніж 7,2 млн. примірників документів, але зберігається тенденція зменшення бібліотечних фондів, і це пов'язано з великою зношеністю та застарілістю фондів та недостатнім обсягом комплектування.

Отже, загальна кількість примірників у порівнянні із 2018 роком зменшилась на 205,18 тис. примірників документів.

Проте значну підтримку щодо поповнення бібліотечних фондів публічних бібліотек Донецької області централізовані бібліотечні системи отримали завдяки надходженням нової літератури в межах Державної програми поповнення фондів публічних бібліотек. Усього від Українського інституту книги для публічних бібліотек регіону надійшло 66,19 тис. примірників книг на загальну суму 8455,58 тис. грн. Отримано бібліотеками 19,0 тис. примірників книг на загальну суму 2077,3 тис. грн.

Працюють та реалізовані десятки проєктів із залученням позабюджетного фінансування, спрямованих на актуалізацію діяльності бібліотек та покращення бібліотечного обслуговування: за підтримки Асоціації міст України в партнерстві з Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX/Україна, за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), представництва ЄС в Україні та ГО «Фундація «Відкрите суспільство»», Проєкт «Активні громадяни» Британської Ради в Україні, Міжнародної організації з міграції (МОМ).

Щорічно всіма підрозділами публічних бібліотек області обслуговується більше ніж пів мільйона користувачів (у 2019 році ця цифра склала 504,6 тис. користувачів), яким було видано 9877 тис. примірників документів. Кількість відвідувань публічних бібліотек Донецької області у 2019 році на 640 тис. більше, ніж у 2018 році, що свідчить про активну дозвілєву діяльність бібліотек.

Загальна кількість бібліотечних фахівців складає 898 осіб, із них - 59,6% мають фахову бібліотечну освіту; 13,3% бібліотечних працівників мають стаж бібліотечної роботи до 3 років, 14,8% – від 3 до 9 років, 20,2% – понад 10 років, 51,8% – понад 20 років.

Основні завдання :

формування на базі бібліотек Донеччини інформаційно-просвітницьких центрів, багатофункціональних просторів для спілкування, навчання та згуртування жителів громади;

створення системи інформаційно-бібліотечного обслуговування населення, що забезпечуватиме конституційні права громадян на рівний і вільний доступ до інформації;

залучення до цінностей української та світової літератури та культури;

покращення комплектування та збереження книжкових фондів;

забезпечення широкого доступу до інформації через створення мобільної бібліотеки та створення нових бібліотечних просторів;

модернізація публічних бібліотек шляхом проведення капітальних ремонтів, придбання сучасних меблів, мультимедійного обладнання, єдиного спеціалізованого ліцензійного програмного забезпечення для всіх бібліотек області, створення в бібліотеках області комфортного доступу для користувачів з особливими потребами (пандуси, технічні засоби для незрячих тощо);

автоматизація та інформатизація бібліотек, придбання ліцензованого програмного забезпечення, поетапне підключення бібліотек різного рівня до мережі Інтернет;

забезпечення збереження бібліотечних фондів;

створення на базі існуючих публічних бібліотек регіону бібліотек-медіатек, бібліо-хабів;

розвиток системи міжбібліотечного абонементу та електронної доставки документів;

проведення заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації бібліотечних працівників та організацію заходів, стимулюючих професійну активність;

створення на базі публічних бібліотек області інклюзивних центрів.

Очікувані результати:

належне функціонування мережі бібліотечних закладів, створення закладів культури нового типу: творчих, інноваційних інститутів, які ефективно слугують суспільству;

надання нових культурних послуг усім верствам населення;

посилення просвітницької, виховної ролі національної культури;

прискорення інтеграції регіону у світовий культурний та інформаційний простір;

збереження культурної спадщини регіону через збереження бібліотек та їх фондів, які мають історичну та культурну цінність.

2.5. Підтримка та розвиток мистецької освіти

Культурно-мистецьку освіту в області реалізують 49 мистецьких шкіл (початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів), із них: 20 - школи мистецтв (мистецькі школи) (у тому числі 8 філій), 27 - музичні (у тому числі 7 філій), 2 – художні школи, 3 - коледжі мистецтв: ВНЗ КФВ «Бахмутський коледж мистецтв», ВНЗ КФВ «Маріупольський коледж мистецтв», ВНЗ КФВ «Торецький музичний коледж».

На цей час охоплення дітей мистецькою освітою в Донецькій області складає майже 10,9 % від загальної кількості дітей шкільного віку. Чисельність учнів у мистецьких школах (початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах)

області становить 13 239 учнів. Чисельність студентів у мистецьких коледжах області становить 425 осіб.

У мистецьких школах області працюють 1378 викладачів (1203 штатних), із них - 237 вищої категорії, із яких - 43 зі званням «Старший викладач» та 42 - «Викладач-методист». Чисельність викладачів вищих навчальних закладів області складає 179 осіб, із них - 91 вищої категорії та 40 - «Викладач-методист».

З метою відродження та розвитку традиційного народного мистецтва в мистецьких школах (початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах) працюють учнівські колективи різних напрямів:

7 оркестрів (симфонічний, народних інструментів, камерні, естрадний, духовий);

2 вокальні та хорові колективи (серед них колектив духовного співу);

29 ансамблів (народних інструментів, інструментальний, домристів, скрипалів, віолончелістів, акордеоністів, музичний, хореографічний, викладачів);

6 театральних колективів (фольклорні, народної пісні, ляльковий);

1 образотворча студія.

На базі вищих навчальних закладів культури створено:

8 оркестрів (духовий, камерні, народних інструментів, симфонічний, духових та естрадних інструментів, народної музики)

2 студентських академічних хори;

естрадний хор;

3 ансамблі (народних інструментів; струнний ансамбль скрипалів;

вокальний)

драм-бенд "Тас-Топ".

Однак, незважаючи на це залишається низка проблем, що затримують розвиток культурно-мистецької освіти:

недостатня кількість сучасних підручників і навчальних посібників для мистецьких навчальних закладів, а також відсутність належного методичного забезпечення навчального процесу;

дефіцит кваліфікованих кадрів для повноцінного впровадження в повному обсязі інклюзивної освіти в мистецьких школах;

недостатній рівень стимулювання творчого розвитку молоді та підвищення рівня їх виконавської майстерності;

незавершеність циклу повної мистецької освіти в області.

Фундаментом для подальших змін і перетворень у сфері мистецької освіти можна вважати проведений у 2017 -2019 роках капітальний ремонт навчальних корпусів і гуртожитку ВНЗ КФВ «Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця» загальною вартістю 41,7 млн. грн. За рахунок обласного бюджету для комфорту викладачів і студентів було придбано меблі на суму 1,5 млн.грн. Окремо здійснено закупівлю крісел для концертної зали на суму 0,5 млн. грн. Оновлено парк музичних інструментів на суму 3,8 млн грн., зокрема придбано 25 піаніно, із них - 12 електронних, а також комплект литавр Adams.

Основні завдання:

гарантування права на розвиток талантів, розкриття творчої індивідуальності, інтелектуального потенціалу підростаючого покоління;

підтримка талановитих та здібних учнів, сприяння розвитку таланту і творчого потенціалу молодих виконавців, стимулювання їх творчої активності;

створення умов для поширення передового досвіду викладачів мистецьких закладів області;

підвищення фахового рівня керівників мистецьких шкіл та їх заступників, розкриття творчих індивідуальностей педагогічних працівників мистецьких шкіл та активізація їх творчої діяльності, підвищення педагогічної майстерності.

Очікувані результати:

доступність мистецької освіти для кожного мешканця області, що дозволить виявляти, плекати і розвивати цю здатність у кожного, хто виявив здібності та бажання навчатися мистецтву;

розширення провадження освітньої діяльності у сфері вищої мистецької освіти шляхом відкриття нових спеціальностей і збільшення обсягу ліцензійного замовлення здобувачів освіти у сфері культури;

завершення повного циклу мистецької освіти області шляхом створення вищого навчального закладу культури III-IV рівня акредитації.

проведення капітального ремонту навчального корпусу та гуртожитку ВНЗ КФВ «Маріупольський коледж мистецтв», придбання офісної

техніки й меблів, музичних інструментів для створення сприятливих умов навчання студентів закладу.

2.6. Збереження та популяризація історико-культурної спадщини

Культурна спадщина є фундаментом, на якому будується національна культура, ідентифікатором, що визначає самобутність нації.

На території Донецької області розташовано:

1079 історичних об'єктів культурної спадщини,

10 - монументального мистецтва,

110 - архітектури та містобудування,

2 - науки та техніки,

1 пам'ятка садово-паркового мистецтва.

6688 археологічних об'єктів (всього – 9987 об'єктів, 3299 із яких знаходяться на території, не підконтрольній українській владі).

До Державного реєстру нерухомих пам'яток України (далі – реєстр) занесено 14 пам'яток національного значення та 83 пам'ятки місцевого значення

Розпорядженням голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 19.06.2017 № 665 (зі змінами) було затверджено Програму охорони культурної спадщини в Донецькій області на 2017-2019 роки (далі - Програма).

В межах виконання заходів Програми придбано необхідне сучасне обладнання для проведення археологічних робіт, відновлено переліки об'єктів археології, архітектури, містобудування та науки і техніки.

Протягом 2017-2019 років інвентаризовано 628 та паспортизовано 448 археологічних об'єктів, укладено охоронні договори на 2015 пам'яток, створено 19 консультативних рад з питань охорони культурної спадщини у містах та районах області, проводилися семінари та наради, розроблено ряд методичних рекомендацій.

Окрім того, у 2018-2019 роках виготовлено облікову документацію на 10 об'єктів архітектурної спадщини. Вісім із них занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

На розгляді в Міністерстві культури та інформаційної політики України знаходиться облікова документація на 4 архітектурні, 78 археологічних об'єктів та 4 об'єкти монументального мистецтва.

У 2019 році на території області виявлено 24 невраховані об'єкти історичної спадщини та 15 – археологічної спадщини. Археологами «Донецького обласного краєзнавчого музею» (далі – музей) розробляється первинна облікова документація на ці об'єкти.

З метою популяризації історико-культурної спадщини Донеччини музеєм видано два наукові збірники: «Донеччина: природа, люди, культура» у 2017 та 2018 роках, каталог-довідник «Героям слава! Пам'ятки російсько-української війни на Донеччині» та альбом «Кургани Донеччини. Таємниці культур доби бронзи».

Виконання заходів Програми у 2017-2019 роках сприяло внесенню об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, відновленню переліків об'єктів археології, архітектури та історії, а також позитивно вплинуло на збереження та реставрацію об'єктів культурної спадщини, використання їх з метою розвитку туризму, активізацію їх досліджень, популяризацію пам'яток Донецької області як частини загальноукраїнської спадщини.

Однак залишаються та постають нові проблемні питання, невирішення яких найближчим часом набуде ознак системної кризи у пам'яткоохоронній сфері, а саме: відсутність цілісної системи органів охорони культурної спадщини; недосконалість нормативно - правової бази; наявність випадків незаконного використання та несанкціонованих розкопок, зносу насипу суб'єктами господарювання; відмова землекористувачів укладати охоронні договори; нецільове використання земель історико-культурного призначення; недостатнє фінансування належного збереження, використання, наукового вивчення пам'яток і розвитку музейної справи; складна ситуація з підготовкою кадрів у сфері охорони культурної спадщини; майбутнє відкриття ринку землі.

Основні завдання:

збереження та охорона об'єктів культурної спадщини області шляхом проведення моніторингу стану пам'яток, інвентаризації, розробки облікової

документації, удосконалення ведення обліку об'єктів культурної спадщини через використання електронних ресурсів, визначення тих пам'яток, що потребують ремонтно-рятувальних робіт;

створення сприятливих умов для розвитку культурної спадщини нашого регіону та використання пам'яток для розвитку туристичної галузі.

Очікувані результати:

здійснення позитивних зрушень у сфері охорони культурної спадщини, її актуалізації як важливого чинника для розвитку туристичної галузі регіону, покращення кадрового та науково-методичного забезпечення пам'яткоохоронної сфери, а також розвитку наукової музейної галузі;

забезпечення моніторингу, інвентаризації всіх об'єктів культурної спадщини в області, створення електронної програми з обліку пам'яток та відновлення достовірних картографічних даних розташування археологічних об'єктів;

забезпечення контролю за об'єктами культурної спадщини та наповнення Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Охорона та збереження нематеріальної культурної спадщини

Зважаючи на виклики сьогодення, актуальною є потреба у збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини як невід'ємної ознаки ідентичності національної культури, створенні належних умов для уповільнення процесу занепаду народної творчості. Цьому сприятиме проведення культурно-мистецьких заходів, фольклорно-етнографічних експедицій, наукових досліджень, науково-практичних конференцій та підготовка наукових видань з питань фольклору.

Поштовхом для духовного збагачення різноманітних верств населення є широка популяризація народних мистецьких традицій краю шляхом проведення лекційних та практичних занять з керівниками гуртків, учителями образотворчого та декоративного мистецтва, майстер-класів аматорами та майстрами народного мистецтва, активізації виставкової роботи, придбання до музейних колекцій кращих творів видатних народних майстрів.

Створення сприятливих умов для нині діючих майстрів народного мистецтва, аматорських колективів (носіїв нематеріальної культурної спадщини) сприятиме

подальшому розвитку та успішній діяльності цих промислів у сучасних економічних умовах.

Основні завдання:

забезпечення охорони, збереження, відродження та розповсюдження надбань традиційної культури;

залучення різних верств населення до збереження цінностей традиційної культури;

контроль за використанням автентичних матеріалів, їх охорона, недопущення дій, що призводять до їх втрати;

збереження архівних автентичних фольклорних записів шляхом їх фіксування у цифровому форматі.

Очікувані результати:

підтримка проведення на регіональному рівні фольклорно-етнографічних експедицій, культурно-мистецьких заходів;

створення регіональної системи дослідження, фіксації та збереження цінностей нематеріальної культури;

створення системи заохочення молодих спеціалістів до дослідження фольклору, вивчення народної творчості;

збереження мережі закладів культури та оптимізація їх роботи, насамперед у сільській місцевості.

2.7. Модернізація мережі культури. Створення поліфункціональних культурних центрів на базі закладів культури клубного типу

Станом на 01.01.2020 року на території Донецької області налічується 354 заклади клубного типу, із них 284 знаходяться у сільській місцевості.

Заклади культури клубного типу набувають дедалі більшого значення в процесі становлення громадянського суспільства в Україні. Вони виконують запити суспільства із задоволення культурних потреб, всебічно сприяють розвитку ініціативи й самодіяльності населення; створюють сприятливі умови для розвитку творчих здібностей громадян; є осередками збереження, відродження й популяризації національних культурних традицій, звичаїв та обрядів.

У 2019 році на території Донеччини в рамках децентралізації створено 10 об'єднаних територіальних громад, які самостійно долучилися до формування культурної політики територіальних громад області.

Сучасні заклади культури повинні позбутися застарілих форм та методів роботи і перетворитися на культурно-інформаційні центри розвитку громад, спільні платформи підтримки громадських культурних ініціатив для створення нового корисного прогресивного продукту.

Завдяки оптимізації закладів культури, що планується провести в новостворених об'єднаних територіальних громадах, на базі клубних закладів буде відкрито 262 поліфункціональні культурні центри.

Основні завдання:

підтримка поліфункціональних культурних центрів області шляхом допомоги в активізації їхньої роботи та проведення заходів;

сприяння проведенню культурно-мистецьких заходів, концертів самодіяльних колективів, конкурсів художньої самодіяльності;

створення належних умов для налагодження та урізноманітнення культурного обслуговування населення в сільській місцевості;

відзначення та нагородження кращих поліфункціональних культурних центрів області та надання їм фінансового ресурсу на розвиток.

Очікувані результати:

створення позитивної практики, підтримка та розвиток центрів культури області, урізноманітнення дозвілля, забезпечення закладів культури сучасними технічними засобами;

створення культурних програм, проєктів, спрямованих на запровадження нових форм діяльності закладів;

популяризація культурного надбання;

сприяння активізації гастрольних поїздок творчих колективів області;

проведення навчань з керівниками та працівниками центрів культури з метою підвищення їх професійного рівня.

2.8. Створення сучасного відкритого універсального комунікативного простору в музеях області

На території, підконтрольній українській владі, функціонують 66 музеїв різних форм власності, із них – 25 музеїв комунальної форми власності.

Управління культури і туризму облдержадміністрації здійснює координацію 3 музеїв: «Донецький обласний краєзнавчий музей» (має 3 відділи: «Музей С.С.Прокоф'єва», «Великоанадольський музей лісу», «Меморіальний музей-садиба В.І.Немировича-Данченка та М.О. Корфа»); комунальний заклад культури «Донецький обласний художній музей» (має відділ «Музей народної архітектури, побуту та дитячої творчості в с. Прелесне Слов'янського району»); комунальний заклад «Адміністрація державного історико-архітектурного заповідника у м.Святогірську».

Кількість предметів основного фонду у музеях області становить 198 586 одиниць, предметів науково – допоміжного фонду – 79 585 од.

Музеями здійснюється науково–дослідна та експозиційна робота.

Розроблено 143 тематико–експозиційні плани, експонувалось 48 830 експонатів основного фонду, поза музеями експонувалося 3 054, відкрито 570 виставок у музеях і влаштовано 176 виїзних виставок.

Сучасний музей - це територія для освітньо-культурної діяльності, музейні установи мають стати відкритим універсальним простором, який об'єднує минуле, сучасне й майбутнє через виконання основних функцій. Для того, щоб залучити нову аудиторію, зробити привабливою історико-культурну спадщину, музеї області беруть участь у залученні позабюджетних коштів. Так, протягом 2019 року Донецьким обласним краєзнавчим музеєм було реалізовано чотири проекти із залученням грантових коштів на суму 740 тис. грн. та 19 800 грн. на видавничу діяльність.

Проблемними питаннями, які заважають розвитку музеїв, є надзвичайно застаріла матеріально – технічна база, порушення майнових прав музеїв, обмежене фінансування музейної галузі, що унеможливорює виконання музейними закладами завдань по збереженню пам'яток Національної культурної спадщини та статутних положень.

Критичний стан приміщень, які не реставруються та не ремонтуються десятиріччями, несе загрозу збереженню культурної спадщини. А незадовільний стан

матеріально – технічної бази та інфраструктури призводить до невідповідності послуг, що надаються музеями потребам відвідувачів. Також недостатньо врегульована нормативно-правова база: залишаються неясними механізми реалізації нормативно-правових документів, їх відсутність або наявність тих, які втратили чинність.

Основні завдання:

організація та координація інформаційно – просвітницької роботи краєзнавчого напрямку;

вивчення і наукове дослідження Донецького краю;

ефективне використання музейних колекцій;

впровадження сучасних технологій в музейну діяльність, а саме: інформаційних та інтелектуальних технологій;

систематичне та цілеспрямоване комплектування музейних фондів;

впровадження ІТ-технологій з обліку музейних фондів;

стимулювання до постійного підвищення освітньо-професійного рівня працівників музейних установ через проведення навчальних заходів;

впровадження проекту «КультДон: музеї» задля підтримки музейних закладів культури області шляхом надання фінансової допомоги у реалізації нових сучасних музейних проєктів та оновлення матеріально-технічної бази на умовах співфінансування з місцевими органами влади;

сприяння реалізації інклюзивної освіти в музеях області.

Очікувані результати:

створення сприятливих умов для відвідувачів, розширення аудиторії музейних закладів;

втілення розробок новітніх музейних послуг у практиці;

запровадження та використання нових форм музейних комунікацій;

розвиток музейної педагогіки: створення музейних програм для дітей та дорослих, покликаних розвивати інтерес до історії, культури та мистецтва.

запровадження просвітницьких програм реалізації інклюзивної освіти в музеях області.

2.9. Розвиток туризму

Донецька область має всі передумови для інтенсивного розвитку туризму, зокрема внутрішнього та в'їзного. Однак військова агресія Російської Федерації негативно впливає на сприйняття області як безпечної і привабливої для туристів. Беручи до уваги, що основні вищі навчальні заклади Донецької області, які випускали кваліфіковані кадри у сфері туризму, знаходяться на тимчасово окупованій території, гостро стоїть проблема відсутності кваліфікованих кадрів та проведення наукових досліджень ринку туристичних послуг.

Також основними проблемними питаннями, які перешкоджають розвитку туризму в області є: наближеність декількох туристичних об'єктів до лінії розмежування; низький рівень розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури; низький рівень транспортної доступності туристичних об'єктів; низький рівень взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення розвитку туризму і рекреації; неналежний стан туристичних маршрутів (брак обладнаних місць короткочасного відпочинку, відсутність запровадженої системи маркування); низький рівень розвитку «зелених садиб» як інструменту самозайнятості для громадян, що проживають в екологічних зонах; недостатня реклама та маркетинг подій та фестивалів, що організуються в області.

Основні завдання:

підбір та редагування детальних матеріалів для наповнення веб-сайту, у тому числі вичерпного списку туристичних ресурсів;

проведення комунікаційних кампаній через канали соціальних мереж, блоги тощо для реклами подій і спеціальних пропозицій;

виготовлення карт-провідників регіону та пішохідних/велосипедних маршрутів для безкоштовного розповсюдження;

організація спеціальних рекламних кампаній на ключових цільових ринках/у містах сусідніх областей і Києві (разом із партнерами-зацікавленими сторонами);

розробка та проведення заходів адресного маркетингу, спрямованих на ключові ринки, що зростають (сім'ї, люди віком понад 50 років, групи, мандрівники тощо);

залучення органів місцевого самоврядування до покращення транспортного сполучення між туристичними об'єктами та основними транспортними магістралями;

розробка та сприяння проведенню великомасштабних туристичних рекламних кампаній у партнерстві з найбільшими промисловими атракціями;

запрошення спеціалізованих туроператорів і авторів, які пишуть про подорожі, на ознайомчі візити;

розповсюдження регулярних новин і історій через базу даних туроператорів, агентів, блогерів, авторів, які пишуть про подорожі, тощо;

збір, розповсюдження та організація подій що проходять у регіоні та інформування турагенції, туроператорів через сайти, SEO, SMM, соцмережі;

сприяння розвитку контрольованих за якістю закладів типу «номер плюс сніданок» (у ЗРТ та поблизу туристичних шляхів).

Очікувані результати:

створення якісного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби мешканців області;

розширення переліку туристичних та туристично-інформаційних послуг та підвищення їхньої якості;

збільшення кількості туристів та екскурсантів;

підтримання та покращення позитивного образу регіону як розвиненого та безпечного туристичного центру;

забезпечення розвитку в'їзного та внутрішнього туризму;

покращення автомобільного сполучення із ключовими туристичними дестинаціями та об'єктами;

впровадження системи характерних туристичних вказівників на дорогах загального користування та в місцях розташування туристичних об'єктів;

розвиток туристичної інфраструктури області.

2.10. Підтримка та розвиток міжнаціональних відносин і релігій

Донецька область має ряд особливостей історичного, географічного характеру, які суттєво впливають на стан міжетнічних стосунків та активізацію процесів у етнонаціональній сфері.

За даними перепису населення 2001 року, особливістю національного складу області є його багатонаціональність: 133 національності зі 134, що зареєстровані в

Україні.

Дані щодо найбільш численних національностей, які мешкають в області: українці – 2744,2 тис., росіяни – 1844,4 тис., греки-77,5 тис., білоруси - 44,5 тис., татари – 19,2 тис., вірмени -15,7 тис., євреї – 8,8 тис., азербайджанці -8,1 тис., грузини – 7,2 тис., молдовани -7,2 тис. та 123 інші національності.

Станом на 01 квітня 2020 року на території Донецької області зареєстровано 78 громадських організацій національних меншин, із них: азербайджанських – 4, американських – 1, ассирійських – 1, білоруських – 2, бразильських – 1, вірменських – 11, грецьких – 24, грузинських – 1, єврейських – 4, китайських – 2, лемківських – 1, німецьких – 5, польських – 4, російських – 3, ромських – 6, турецьких – 3, турків-месхетинців – 2, чеських – 2, міжетнічних – 1.

Представники найбільш активних громадських організацій національних меншин області входять до складу Ради з питань етнонаціональної політики при облдержадміністрації (утворена розпорядженням голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 19 червня 2017 року № 667):

Жуковець Т. І. – голова ГО «Культурно-просвітницьке товариство білорусів «НЕМАН» (м. Краматорськ);Ледняк Ю. В. – член ГО «Донецька обласна єврейська громада» (м. Слов'янськ);Мамікоян В.А. – голова ГО «Краматорська вірменська громада» (м. Краматорськ);Ніколаєнко Р.В. – голова ГО «Циганське національне товариство «Ромен» у Донецькій області» (м. Вугледар);Проценко О.І. – голова ГО «Федерація грецьких товариств України» (м. Маріуполь);Тимчак Ю.М. – голова ГО «Чарівні Руни» - лемківська (Званівська ОТГ);Тишкевич О.Г. – голова ГО «Донецька обласна організація «Чеська громада Донбасу» (м. Краматорськ);Яйлоян Г.А. – Голова ГО «Асоціація національних меншин Донецької області «Співдружність» (м. Маріуполь).

Досить високий рівень зв'язків із земляцтвами в інших регіонах України та за її межами підтримують ГО «Федерація Грецьких товариств України», вірменські громадські організації у мм. Костянтинівка, Краматорськ, Маріуполь та Слов'янськ, ГО «Донецька обласна єврейська громада» та ГО «Маріупольське товариство німців «Відергебург».

На території Донецької області станом на 1 квітня 2020 року з правом юридичної особи діє 1870 релігійних організацій, а саме: 1797 релігійні громади, 22

релігійні центри та управління, 13 монастирів, 1 лавра, 26 місій, 1 братство, 11 духовних навчальних закладів тощо.

94,5% всіх релігійних організацій області складають християнські конфесії. В області також діють 42 мусульманські, 19 іудейських, 14 буддійських релігійних організацій, 9 релігійних громад міжнародного товариства Свідомості Крішни, 4 релігійні громади Всесвітньої чистої релігії (Сахаджа-йога), 4 лютеранські громади, 2 релігійні громади «Наука Розуму», 3 релігійні громади месіанського іудаїзму та по одній релігійній громаді РУНВіри, іудео-християн, Святої апостольської ассирійської церкви Сходу, Церкви Останнього Заповіту (Віссаріонівці) та 1 релігійна громада Мудрославців.

На Донеччині найбільш масовою конфесією є православна – 920 релігійних організацій, із яких: 782 релігійні організації Української Православної Церкви (РПЦ), 118 релігійних організацій Української Православної Церкви (Православна Церква України), 2 громади Української Автокефальної православної церкви (оновлена), 1 громада Руської православної старообрядницької церкви (Білокриницької згоди), 1 громада Руської істино-православної церкви, 1 громада - Руської древлеправославної церкви (Новозибківська згода) та 15 – незалежних православних громад.

Усього в області 89 споруд Української Православної Церкви (Православної Церкви України), із яких 36 знаходяться на підконтрольній українській владі території.

Основними проблемними питаннями у сфері міжнаціональних відносин та релігій є: організація заходів національно-культурного спрямування із збереження та розвитку національних культур;

задоволення потреб національних меншин у засобах масової інформації національними мовами;

відсутність фінансового забезпечення на розробку та розміщення соціальної реклами з питань толерантності та міжнаціональної злагоди;

здійснення спеціалізованих інформаційно-просвітницьких заходів з пропаганди культурного розмаїття, соціокультурних установок, спрямованих на збереження толерантності, попередження ксенофобії, релігійної, расової та національної неприязні;

необхідність організації та проведення в області жалобних заходів із вшанування пам'яті жертв голокостів, голодоморів, репресій, масового знищення представників національних меншин.

Основні завдання:

задоволення нагальних потреб представників національних меншин, створення умов для їх гармонійного співіснування в рамках поліетнічного регіону;

підвищення ефективності комунікації та стабільного розвитку механізмів взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування області з громадськими організаціями національних меншин;

проведення науково-практичних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів, виставок, фестивалів, концертів, творчих вечорів діячів культури національних меншин;

сприяння участі представників національних меншин у міжнародних та всеукраїнських фестивалях, тижнях, днях національних культур, мистецьких заходах;

організація та проведення в області жалобних заходів із вшанування пам'яті жертв голокостів, голодоморів, репресій, масового знищення представників національних меншин;

розробка та розміщення соціальної реклами з питань толерантності та міжнаціональної злагоди з метою гармонізації міжетнічних відносин та збереження національної самоідентичності національних меншин області;

Очікувані результати:

задоволення культурних, інформаційних та мовних потреб національних меншин, збереження їх етнічної ідентичності і національно-культурних особливостей;

забезпечення здійснення єдиної державної політики у сфері міжнаціональних відносин в області;

проведення роботи з подальшої підтримки діяльності національно-культурних товариств, центрів національних культур, недільних шкіл;

забезпечення координації та інтеграції зусиль з проведення різноманітних заходів за пропозиціями національно-культурних товариств;

підтримка позитивного іміджу Донеччини як полікультурного краю.

3. МЕХАНІЗМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Головним координатором виконання заходів Програми є управління культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації.

Відповідальними за виконання заходів Програми визначено структурні підрозділи обласної державної адміністрації, органи виконавчої влади і місцевого самоврядування.